

Amgueddfa Cymru

Adnoddau i gefnogi Her Gymunedol Amgueddfa Cymru

CYMDEITHASOL/LLES
FFYRDD O ADRODD STORïAU

Ffyrdd o adrodd storïau

Mae 7 amgueddfa yn rhan o Amgueddfa Cymru:

Amgueddfa Genedlaethol Caerdydd

Sain Ffagan Amgueddfa Werin Cymru

Amgueddfa Genedlaethol y Glannau

Big Pit Amgueddfa Lofaol Cymru

Amgueddfa Lechi Cymru

Amgueddfa Lleng Rufeinig Cymru

Amgueddfa Wlân Cymru

Ewch i www.amgueddfa.cymru i gael rhagor o wybodaeth.

Dyma rai enghreifftiau o'r ffyrdd rydym yn adrodd storïau am Gymru a'n casgliadau.

Arddangosfeydd

Arddangosfeydd a gaiff eu curadu ar y cyd

Arddangosfeydd ar-lein/Catalogau

Digwyddiadau

Rhaglenni dysgu ffurfiol

Llwybrau/Taflenni gweithgaredd

Blogiau

Trydar

iLyfrau

Llyfrau

Gallwch ddefnyddio'r wybodaeth hon i'ch helpu i ystyried y ffyrdd gorau o gyflwyno eich Her Gymunedol.

Arddangosfeydd

Mae arddangosfeydd yn ffordd gyffrous o gyflwyno gwrthrychau, storïau, gwaith celf, amlgyfryngau a pherfformiadau.

Fel arfer maent ar raddfa fawr ac yn dilyn thema, yn dibynnu ar y gwrthrychau a'r storïau. Gellir eu harddangos mewn un man arddangos mawr mewn amgueddfa, neu mewn sawl man gwahanol. Gellir eu harddangos hefyd y tu allan i adeilad yr amgueddfa, er enghraifft mewn pabell yn yr Eisteddfod Genedlaethol, neu gallant fod ar-lein yn unig.

Rhaid i chi ystyried pwy yw cynulleidfa eich arddangosfa gan fod hyn yn effeithio ar y cyflwyniad a'r cynnwys. Mae gennym hefyd arddangosfeydd cyffrous dros dro a gaiff eu newid o bryd i'w gilydd. Gallant fod yn ffordd o ymateb yn gyflym i ddigwyddiadau neu newyddion cyfredol. Gallwch weld pob un o arddangosfeydd ein hamgueddfeydd ar ein gwefan yn www.amgueddfa.cymru

Mae ein rhaglen o arddangosfeydd yn newid yn rheolaidd. Dyma rai enghreifftiau o arddangosfeydd dros dro blaenorol:

Trysorau: Anturiaethau Archaeolegol

26 Ionawr - 30 Hydref 2016

I ddathlu 2016, Blwyddyn Antur yng Nghymru, dewch i weld rhai o drysorau anhygoel diwylliant poblogaidd, gan gynnwys het, chwip a siaced **Indiana Jones, penglogau grisial, aur Inca** a darganfyddiadau cynnar fel **Mymiaid o'r Aifft**.

Bydd yr arddangosfa yn adrodd y storïau y tu ôl i ddarganfyddiadau archaeolegol pwysig gwareiddiad yr Aifft, Groeg, America Cyn-Golumbaidd a Rapa Nui (Ynys y Pasg), **rhai ohonynt erioed wedi'u gweld yng Nghymru**.

Bydd yn cynnwys amrywiaeth o wrthrychau a thrysorau diddorol iawn o fydoedd hynafol yn ogystal ag enghreifftiau mwy diweddar a ganfuwyd yng Nghymru.

**Gwlân Mynyddoedd Cambria:
Her Dylunio a Gwneud 2015**

(bellach wedi dod i ben)
Amgueddfa Wlân Cymru

Arddangosfa o waith 35 o wneuthurwyr-ddylunwyr i ddangos pa mor hyblyg yw gwlân o ranbarth Mynyddoedd Cambria.

Deinosor Cymreig Newydd
Amgueddfa Genedlaethol Caerdydd

Mae sgerbwd y deinosor Cymreig newydd i'w weld yn Amgueddfa Genedlaethol Caerdydd. Mae oddeutu 200 miliwn o flynyddoedd oed, y deinosor Jwrasig hynaf erioed i gael ei ddarganfod yn y DU. Mae'n perthyn i grŵp y theropodau sydd hefyd yn cynnwys y Tyrannosaurus rex, er bod ein deinosor ni yn crwydro'r ddaear rhyw 130 miliwn o flynyddoedd ynghynt na'i gefnder enwog. Mae'r deinosor Cymreig yn rhywogaeth gwbl newydd i wyddonwyr, sy'n ei wneud yn ddarganfyddiad hynod o gyffrous.

Arddangosfeydd a gaiff eu curadu ar y cyd

Mae arddangosfeydd a gaiff eu curadu, eu cynhyrchu a'u creu ar y cyd yn arddangosfeydd sy'n gofyn am gyfranogiad grŵp penodol o bobl o'r dechrau. Maent yn ymwneud â'r gwaith o ddatblygu'r cynnwys a dehongli'r stori, ac mae'n ffordd wych o roi 'llais' i'ch cynulleidfa a sicrhau bod y cynnwys yn berthnasol. Gall arddangosfeydd o'r fath fod yn fuddiol iawn i'r grŵp, yr amgueddfa a'r gynulleidfa, ond mae angen buddsoddi amser i gynnal gweithdai a thrafodaethau. Mae syniad a fframwaith cychwynol cryf yn hanfodol. Mae'n rhaid i chi hefyd fod yn ddigon hyblyg i addasu i anghenion y grŵp.

Mae Sain Ffagan Amgueddfa Werin Cymru wedi bod yn gweithio yn y ffordd hon ers amser, ac mae wedi datblygu arddangosfeydd gydag Eidalwyr yng Nghymru, ffoaduriaid a cheiswyr lloches, pobl ifanc a lleiafrifoedd ethnig. Ceir blog am guradu ar y cyd yma www.amgueddfacymru.ac.uk/blog/2016-01-22/An-extreme-historical-adventure---MakingHistory-co-curation-update/

Arddangosfeydd ar-lein a chatalogau

Mae arddangosfeydd ar-lein yn ffordd o gyflwyno amrywiaeth eang o gasgliadau a gwybodaeth y gall cynulleidfa ehangach o lawer gael mynediad iddynt. Dyma enghraifft o gatalog o gasgliadau Rhyfel Byd Cyntaf Amgueddfa Cymru.

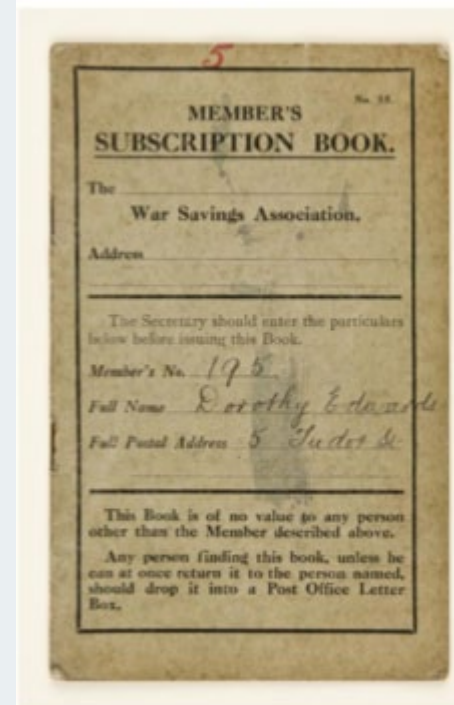
www.amgueddfacymru.ac.uk/rhyfel-byd-cyntaf/

Mae'r catalog ar-lein hwn yn dod ag archifau, ffotograffau a gwrthrychau ynghyd i greu adnodd gwerthfawr ar gyfer ymchwilwyr, grwpiau cymunedol, myfyrwyr a phawb sydd â diddordeb yn hanes y Rhyfel Byd Cyntaf a'i effaith ar Gymru. Caiff cofnodion newydd eu hychwanegu wrth i fwy o gasgliadau gael eu hailddarganfod a'u digideiddio.

Cefnogwyd gan Gynllun Grantiau Cyfamod Cymunedol y Lluoedd Arfog.

Dyma rai lluniau sgrin sy'n dangos y mathau o gasgliadau a gyflwynir yn y catalog. Ewch i'r wefan i ddysgu mwy.

Subscription book

war savings money

Amulet

folklore good luck charm

Amulet

folklore good luck charm

Digwyddiadau

Un o'r ffyrdd y gallwn adrodd nifer o storïau amrywiol am ein casgliadau yw drwy gynnig digwyddiadau arbennig i'n hymwelwyr. Gall y rhain amrywio o weithgareddau i'r teulu, fel gwneud potiau, i sgysiau arbenigol ar adnabod gwenyn a theithiau y tu ôl i'r llenni.

Dyma rai enghreifftiau o ddigwyddiadau arbennig, sy'n addas ar gyfer amrywiaeth o gynulleidfaedd ledled Amgueddfa Cymru.

Amser Plant Bach

Amgueddfa Genedlaethol Caerdydd

Bob prynhawn Gwener caiff bocsys arbennig o deganau, gemau a llyfrau eu cuddio mewn gwahanol orielau. Nod y rhain yw helpu'r rhieni sydd â phlant 1-4 oed i ddarganfod yr Amgueddfa drwy chwarae. Fe'u datblygwyd mewn partneriaeth ag Iaith a Chwarae Caerdydd.

(AMGUEDDFA CYMRU)

Taith Ysbrydion Castell Sain Ffagan

Sain Ffagan Amgueddfa Werin Cymru

Ewch ar daith ysbrydion gyda'r nos yn y plasty hwn o oes Elizabeth, ar dir castell Normanaidd! Yn ystod y teithiau hyn byddwn yn cerdded drwy'r adeilad yn y tywyllwch er mwyn gwranddo ar storïau yn seiliedig ar ei hanes anwadal dros y canrifoedd.

Teithiau tywys

Amgueddfa Wlân Cymru

I gyfoethogi eich ymweliad ag Amgueddfa Wlân Cymru, ewch ar daith dywys gyda'n crefftwyr profiadol.

Arddangosiadau Holli Llechi

Amgueddfa Lechi Cymru

Dewch i fwynhau'r grefft anhygoel o holli a naddu llechi wrth i un o'n crefftwyr profiadol holli llechen o'ch blaenau. Yn ogystal â holli llechi'n fedrus mae ein crefftwyr hefyd yn creu gwaith celf allan o gerrig - o gylchoedd cyffredin i galonnau, fframiau lluniau a gwyntyll llechi cain.

Cyrsiau dysgu i oedolion

Mae cyrsiau dysgu i oedolion yn rhoi cyfleoedd i ymwelwyr ddatblygu sgiliau neu ddysgu syniadau newydd am bwnc.

Mae'r cyrsiau hyn yn cael eu cynnal ar adegau penodol ac fel arfer codir tâl amdanynt. Er enghraifft:

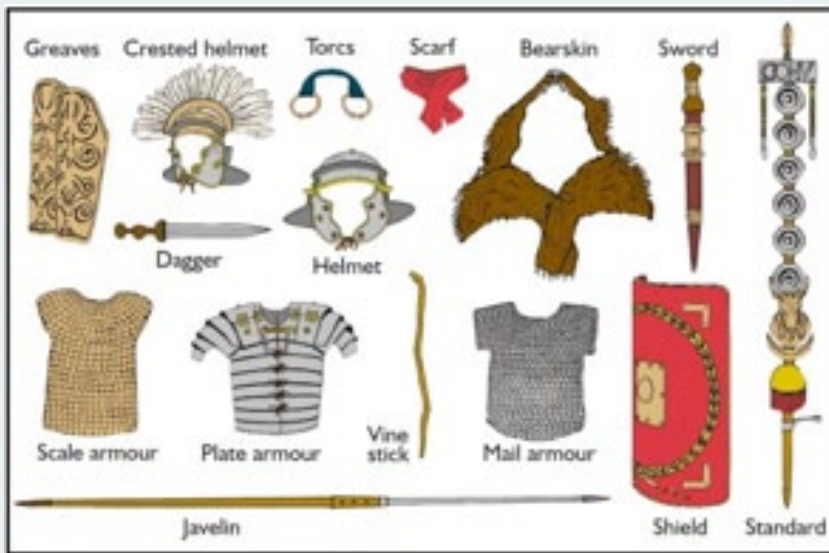
Cyflwyniad i Baentio Botanegol

Sain Ffagan Amgueddfa Werin Cymru

Bydd y cwrs undydd hwn a gynhelir ar diroedd ysbrydoledig Castell Sain Ffagan yn cyflwyno paentio botanegol i chi, sef ffordd draddodiadol o ddarlunio mewn paent dyfrlliw.

Llwybrau a thafenni gweithgaredd

Adnoddau sydd ar gael i'w lawrlwytho neu eu casglu yn yr amgueddfa yw'r rhain a fydd yn galluogi ymwelwyr i archwilio'r safle'n fanylach. Fel arfer maent wedi'u hanelu at gynulleidfa benodol a chânt eu datblygu mewn modd creadigol er mwyn ystyried gwahanol arddulliau dysgu.

Milwyr Rhufeinig

Amgueddfa Lleng Rufeinig Cymru

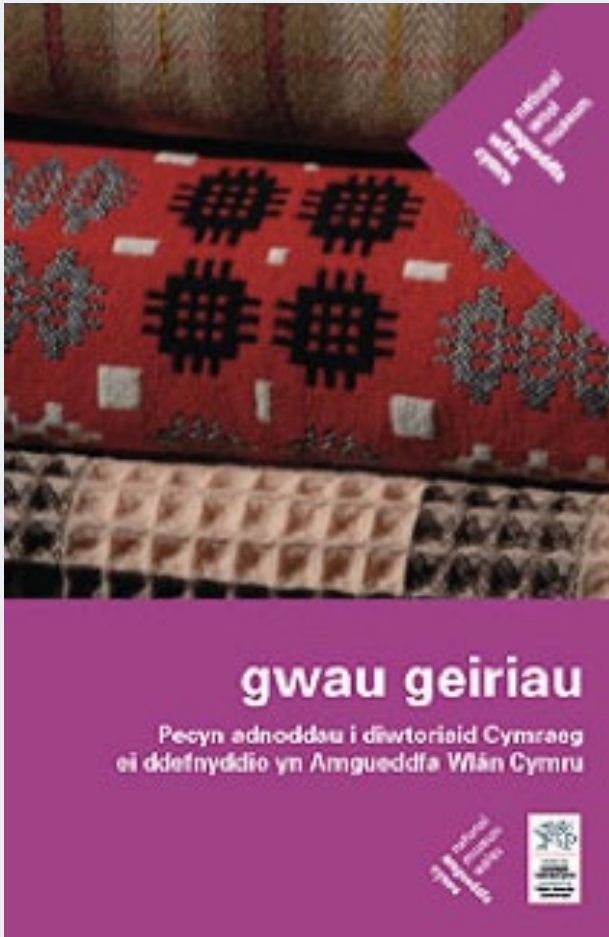
Cyfatebwch y milwyr i'r arfau a'r arfwisgoedd, gan ddefnyddio'r modelau yn yr oriel i'ch helpu.

A worksheet titled 'Museum Explorer' for the Clore Discovery Centre and Beyond. It includes an introduction, instructions for exploring the Archaeology, Natural Sciences, and Art galleries, and a prompt for writing an imaginary story. There is a space for the user's name and a picture of a stag's head with a speech bubble asking if the user can find an Irish cousin in the Evolution of Wales gallery, noting that the stag's antlers are bigger than the user's.

Archwilio'r Amgueddfa (Museum Explorer)

Amgueddfa Genedlaethol Caerdydd

Llyfryn gweithgaredd i deuluoedd a grwpiau eraill er mwyn archwilio'r orielau gyda'i gilydd.

Gwau Geiriau

Pecyn adnoddau i diwtoriaid Cymraeg i'w ddefnyddio yn Amgueddfa Wlân Cymru.

Rhaglenni Dysgu Ffurfiol

Gall grwpiau ysgol archebu lle mewn gweithdai arbenigol neu lawrlwytho adnoddau sy'n diwallu anghenion y Cwricwlwm a threiddio'n ddyfnach i'r storïau y tu ôl i'n casgliadau. Mae nodiadau i athrawon ar gyfer yr adnoddau a'r gweithdai ar gael ar ein gwefan.

Dyma rai enghreifftiau o raglenni dysgu yn ein hamgueddfeydd:

www.amgueddfacymru.ac.uk/dysgu

Celf - Lliw ac Argraffiadaeth

Amgueddfa Genedlaethol Caerdydd

Dysgwch sut roedd artistiaid yn defnyddio lliw a golau i gofnodi'r byd o'u hamgylch ar ddiwedd y 19eg ganrif.

Taith Chwarel Vivian

Amgueddfa Lechi Cymru

Cyfle i fynd y tu hwnt i'r Amgueddfa ei hun i waelod Chwarel Vivian a thuag at Ysbyty'r Chwarel. Dysgwch fwy am waith peryglus y chwarelwyr ar wyneb y graig ac yn y siediau holsti, ac edrychwch ar ddyfeisiau arloesol o Oes Fictoria fel y *blondin* a'r inclein.

Taith Danddaearol

Big Pit Amgueddfa Lofaol Cymru

Taith dywys 90 metr dan y ddaear gyda chyn-lowyr sy'n ailadrodd eu profiadau personol o weithio dan ddaear. Caiff datblygiadau allweddol yn ymwneud â hanes y pyllau glo eu trafod er mwyn pwysleisio pwysigrwydd glo i Gymru.

Caiff ein gweithdai eu datblygu i ddiwallu anghenion dysgwyr ac ystyried dulliau dysgu gwahanol. I gael rhagor o wybodaeth am ddulliau dysgu neu i ganfod eich dull dysgu chi ewch i

www.inspiringlearningforall.gov.uk/learning/whatis.html

Blogiau

Drwy ymweld â'n gwefan a darllen ein blogiau cewch y wybodaeth ddiweddaraf am ddatblygiadau, casgliadau newydd a gweithgareddau dysgu.

Dyma rai enghreifftiau:

RYDYCH CHI YN: [Hafan](#) > [Blog](#) > [Adnewyddu Y Garreg Fawr](#) English

Chwilio...

DEWISLEN

Blog yr Amgueddfa

Amgueddfa Cymru

national museum wales
amgueddfa cymru

[← Hafan y Blog](#)

Adnewyddu Y Garreg Fawr

Dafydd Wiliam, 6 Mai 2016

Adeiladwyd Y Garreg Fawr yn y Waunfawr yn 1544, ac mae yn enghriffd dda o'r math o dŷ a oedd yn gyffredin yn ardal Eryri. Yn ystod y cyfnod yma tai fel hyn oedd tai mwyaf crand y wlad, a sail ein cartrefi ni heddiw. Cyn canol yr unfed ganrif ar bymtheg roedd y Cymry cyfoethog yn byw mewn neuaddau pren unllawr. Rhannwyd hwythau i mewn i dri rhan: yn un pen roedd llaethdy a phantri, ac yn y pen arall oedd yr ystafell wely (y solar). Rhwng y ddau oedd

Chwilio...

DEWISLEN

Blog yr Amgueddfa

Amgueddfa Cymru

national
museum
wales
amgueddfa
cymru

Gwobrau Gwyddonwyr Gwych 2015

Penny Tomkins, 4 Mai 2016

Bydd Amgueddfa Cymru yn dyfarnu Tystysgrifau Gwyddonwyr Gwych i can pedwardeg o ysgolion ar draws y DU, i gydnabod eu cyfraniad i Ymchwiliad Bylbiau'r Gwanwyn.

Llongyfarchiadau anferth i bob un o'r ysgolion!

cofnodion diweddar

Captain Anthony Starkey - Master of the S.S. TORRINGTON

Adnewyddu Y Garreg Fawr

Gwobrau Gwyddonwyr Gwych 2015

Wales and Mount Everest

Volunteer Update. Dust-Up at Llainfadyn Cottage

categoriâu

Pob cofnod

Twitter a'r cyfryngau cymdeithasol eraill

Mae Twitter yn ffordd wych o hysbysu ymwelwyr am ddigwyddiadau a gweithgareddau. Gellir ei ddefnyddio i ymateb i newyddion yn ddyddiol ac mae'n golygu y gallwch gadw mewn cysylltiad â'ch ymwelwyr.

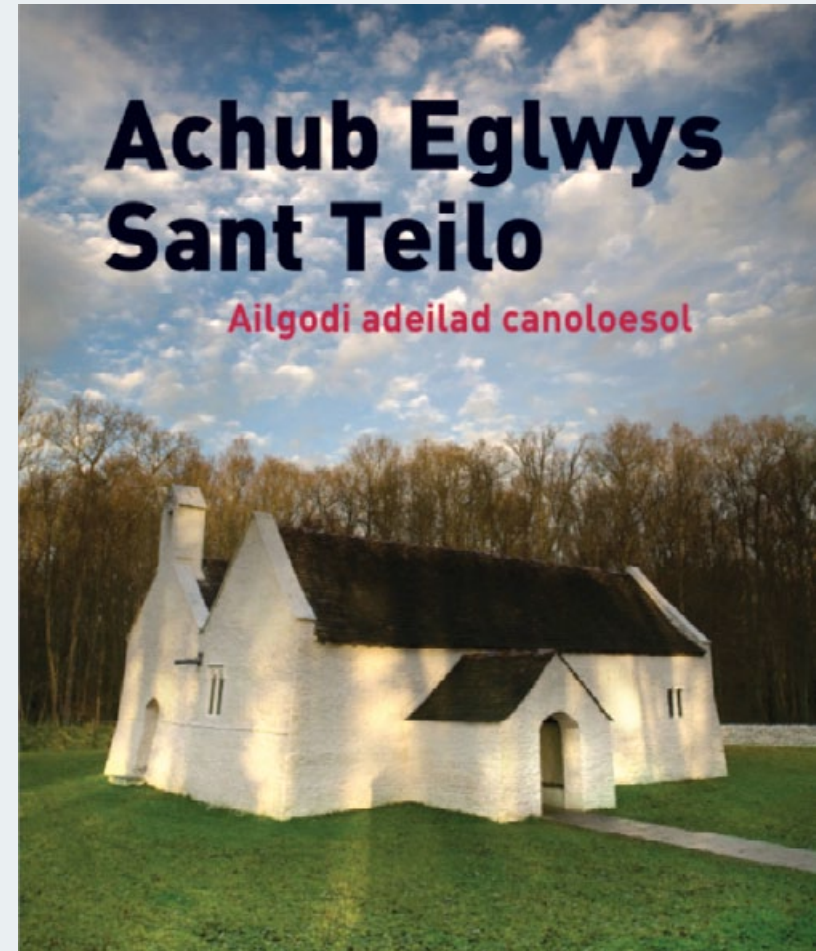

Llyfrau am ein casgliadau

Mae nifer o lyfrau ar gael am ein casgliadau.
Mae'r rhain fel arfer yn darparu mwy o wybodaeth fanwl
am gasgliadau neu arddangosfeydd penodol.
Er enghraifft:

Achub Eglwys Sant Teilo: Ailgodi adeilad canoloesol

Hanes eglwys wylaidd ond hanesyddol.
Gan ddechrau yn y Canol Oesoedd, mae'r llyfr yn ein
tywys drwy gyfnodau o wrthdaro, adferiad a chefnu ar
yr eglwys i'r adeilad ysblennydd a phoblogaidd a welwn
heddiw. Mae *Achub Eglwys Sant Teilo* yn disgrifio'r
broses fanwl o ddatgymalu a chofnodi gweddillion yr
eglwys ac yna adfer yr addoldy i'r hyn a fu gynt.

iLyfrau

Mae iLyfrau yn offer digidol defnyddiol ac yn ffordd gyffrous o adrodd stori neu ddarparu gwybodaeth. Llyfrau rhyngweithiol yw iLyfrau y gellir eu defnyddio ar dabledi a gallant gynnwys graffiau, diagramau a lluniau er mwyn i'r darllenwr gynnwys ei wybodaeth neu ei ddata ei hun ynddynt.

Cyflwyniad

Aeth pobl Cymru i bedwar ban byd yn ystod y Rhyfel Byd Cyntaf. Cafodd milwyr, peilotiaid, morwyr, meddygon a nyrsys eu hantion ledled y byd er mwyn helpu gyda'r ymdrech ryfel.

Mae'r adnodd hwn yn edrych ar rai o'r llefydd yr aeth Cymry iddynt yn ystod y Rhyfel Byd Cyntaf.

Mae'r map yn dangos rhai o'r lleoliadau hyn.

GAIR O'R AIFFT

3004 Pte. J. R. Williams,
A Coy., 1-6th R. W. Fusiliers,
E. E. Force,
Awat 17eg, 1916.

Arwyd deun.—Lerbyniais eich llythyr heddyw yn ddiogel, ac yr oeddwn yn falch iawn ohono, a d'all eich bod yn iach fel fy hunan.

Yr ydym wedi symud yn ol eto tua deng milltir a'r hugain yn nes i'r mor. Yr ydym ar lan y Suez Canal, ac y mae son ein bod yn symud i rywle arall oddiyma, oed wyddom ni ddim i b'.

Mae yn llawer poethach yn y fan yma na'r lle yr oeddyn o'r blaen. Nid yw yn bosibl mynd allan yn ystod y dydd. Gallwch feddwl pa mor boeth yw pan na allwch fyned allan am ddim ffordd heb rywbeth am ein pennau na chawn sunstroke. Mae mor boeth yma fel mai prin y gallwch roi ein llaw ar y tywod, a phan yn gorsodd yn y tent byddwn yn ddyferol o chwyn.

Y Genedl Gymreig, 12 Medi 1916

Cylchau napcyn wedi'u gwneud o gas siel yn yr Aifft!